

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

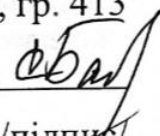
РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ОТРИМАННЯ СТАТУСУ
КРАЇНИ-КАНДИДАТА НА ВСТУП»**

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр. 413

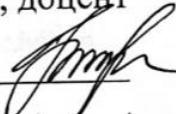
Бабанська Софія В'ячеславівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Тарасевич Наталія Вадимівна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи, в тому що у сучасних умовах однією з важливих проблем трансформаційної економіки є визначення напрямків економіко-політичного розвитку країни. Інтеграція України у світову спільноту на сучасному етапі є однією з найбільш актуальних і важливих тем. Приєднання до Європейського Союзу відкриває перед Україною нові перспективи, додаткові можливості для реалізації її потенціалу, а також сприяє швидшому досягненню вищого рівня розвитку завдяки запозиченню та адаптації досвіду інших країн до власної економіки.

Шлях України до ЄС був і залишається складним, з численними випробуваннями та вимогами. Першим кроком на цьому шляху стала Угода про асоціацію з ЄС, яка набула чинності у 2017 році. Агресія Російської Федерації проти України у 2022 році стала одним із ключових факторів, що активізували питання євроінтеграції. Збройний конфлікт на території України є вирішальним не лише для процесу вступу до ЄС, а й для майбутнього країни загалом. Росія, яка тривалий час перешкоджала європейському вибору України, нині майже втратила можливість впливати на цей курс. Попри значний обсяг напрацювань у цій сфері, все ще існує необхідність у дослідженні, яке б узагальнило та систематизувало наявні знання щодо цієї проблеми. Проблематика європейської інтеграції України досліджувалась у численних працях вітчизняних учених та аналітиків. Серед ключових теоретичних джерел слід виділити роботи Левківського В.М, Лук'яненка Д.Г., які розкривають фундаментальні засади міжнародної економічної інтеграції та глобалізаційних процесів. Вагоме значення мають дослідження Маастрихтських та Копенгагенських критеріїв вступу до ЄС, зокрема у працях Жовкви І.І., Міхеля Д.О., де проаналізовано їхній вплив на демократичні та економічні трансформації в країнах-кандидатах.

Окрему увагу слід звернути на прикладні дослідження сучасного стану євроінтеграції України: Артеменко Л., Батаренка А.О., Беззуба І., а також аналітичні матеріали щодо реалізації асоціації між Україною та ЄС. У цих роботах розглянуто динаміку адаптації української економіки до стандартів ЄС, а також вплив європейської інтеграції на конкурентоспроможність. Також у контексті оцінки перспектив вступу України до ЄС варто виокремити публікації, присвячені питанням відповідності законодавчої та інституційної бази України до вимог ЄС: Васютина І., Друзенка Г., Яковюка І.В. Загалом, опрацьована література дозволяє сформулювати цілісне уявлення про теоретичні підходи, поточний стан та перспективи європейської інтеграції України в умовах дії критеріїв вступу до Європейського Союзу.

З огляду на зазначене, було обрано тему дипломної роботи: «Проблеми та перспективи інтеграції України до Європейського Союзу в контексті отримання статусу країни-кандидата на вступ».

Мета кваліфікаційної роботи – проаналізувати ключові аспекти інтеграції України до ЄС у межах отримання статусу країни-кандидата.

Об'єкт дослідження – особливості інтеграції України до Європейського союзу в контексті отримання статусу країни-кандидата на вступ.

Предмет дослідження – критерії та вимоги до інтеграції України в Європейський Союз у контексті набуття статусу країни-кандидата на вступ.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі **завдання**:

- Проаналізувати поняття, сутність і фактори міжнародної економічної інтеграції.

- Визначити роль Маастрихтських критеріїв у процесі вступу до Європейського Союзу.

- Дослідити методологічний апарат оцінювання відповідності зазначеним критеріям.

- Виявити ключові чинники макросередовища України, що впливають на інтеграційний процес.

- Дослідити основні проблеми та бар'єри на шляху інтеграції України до ЄС.

- Визначити потенційні вигоди та перспективи членства України в ЄС.

Для вирішення зазначених завдань були використані такі **методи дослідження**: теоретико-критичний аналіз літератури, зіставлення, узагальнення та синтезування отриманої інформації тощо. Результати роботи можуть бути корисними для студентів вищих навчальних закладів під час підготовки до семінарських занять, а також для викладачів у проведенні лекцій і практичних занять.

Інформаційною базою роботи стали нормативно-правові документи, міжнародні угоди, офіційні статистичні дані, аналітичні звіти, наукові праці та публікації провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань європейської інтеграції. Важливу роль відіграли статистичні матеріали Державної служби статистики України, дані Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Євростату, які дозволили здійснити кількісний аналіз стану відповідності України критеріям вступу до ЄС. Наукову основу склали праці таких авторів, як Лук'яненко Д.Г., Артеменко Л., Жовква І.І., Яковюк І.В., Беззуб І., Беренда С.В., у яких досліджено як теоретичні, так і практичні аспекти інтеграції України до Європейського Союзу.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 63 найменування. Повний обсяг роботи: 85 сторінок. Робота містить 18 таблиць, 5 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано тези:

Бабанська С.В., Тарасевич Н.В. Проблеми та перспективи інтеграції України до Європейського Союзу в контексті отримання статусу країни-кандидата на вступ // Збірник наукових робіт за підсумками студентської дистанційної науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 15. Одеса: Одеський національний економічний університет, 2025. С. 6–7.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи **«Теоретико-методичні основи міжнародної економічної інтеграції України»** розглядаються теоретичні підходи до сутності міжнародної економічної інтеграції, зокрема аналізуються критерії та фактори, що визначають відповідність України вимогам вступу до Європейського

Союзу. Значну увагу приділено дослідженню Маастрихтських та Копенгагенських критеріїв як основи оцінки готовності країни до євроінтеграції.

У другому розділі *«Аналіз стану відповідності України критеріям вступу до Європейського Союзу»* проаналізовано сучасний стан економіко-політичного та соціального середовища України, його відповідність критеріям вступу до ЄС, а також особливості виконання дорожньої карти інтеграції в умовах статусу країни-кандидата. Визначено основні виклики, які стоять перед Україною на шляху до ЄС, а також запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів відповідності критеріям.

У третьому розділі *«Перспективи інтеграції України до Європейського Союзу в контексті отримання статусу країни-кандидата на вступ»* сформульовано перспективи членства України в Європейському Союзі з урахуванням зовнішньоекономічних, політичних і правових чинників. Досліджено міжнародний досвід країн-кандидатів, сформульовано практичні рекомендації щодо покращення механізмів імплементації вимог ЄС, а також окреслено напрями адаптації національної політики з урахуванням поточних викликів безпеки, економіки та управління.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного в кваліфікаційній роботі дослідження проблем та перспектив інтеграції України до Європейського Союзу в контексті отримання статусу країни-кандидата на вступ сформульовано такі висновки:

1. Міжнародна економічна інтеграція - процес міжнародного об'єднання економіки країн і держав в один, загальний ринок, при якому поступове скасування тарифних і нетарифних обмежень приводить до уніфікації економічної політики в галузях економіки й має ряд виражених наслідків.

2. Економічну інтеграцію можна охарактеризувати, як взаємопроникнення або тісне співробітництво країн у процесі утвору єдиного господарського комплексу, шляхом установлення економічних зв'язків на різних рівнях. На мікрорівні відбувається економічне співробітництво компаній різних країн. Це у свою чергу допомагає підвищити конкурентоспроможність компаній. На макрорівні, тобто на рівні міждержавного співробітництва, відбувається узагальнення економічної стратегії й політичного напрямку, шляхом вироблення загальних правил руху товарів і послуг, а також капіталу й робочої сили.

3. Успішний досвід інтеграційних угруповань, свідчить про те, що необхідно використовувати всі передумови, для формування й швидкого розвитку економічних союзів, шляхом ретельного дослідження фундаментальних умов і практичних наслідків співробітництва. Правильна міждержавна політика, приведе до економічного росту для странучастниц, що у свою чергу створить необхідний потенціал для подальших перетворень. Для пострадянських країн невід'ємною частиною міжнародного співробітництва, стане обмін досвідом у різних сферах мирохотязьственной діяльності. Взаємодоповнюваність буде актуальна в таких сферах як: міжнародна торгівля; міжнародна спеціалізація виробництва й науково-технічних робіт; обмін науково-технічними результатами; інформаційні, валютно-фінансові, кредитні зв'язки між країнами; рух капіталу й робочої сили. Економічна

інтеграція створює гарні відносини між країнами учасниками. Тому її етапи розвитку залежать від рівня політичних і економічних консенсусів і інтересів країн учасників.

4. Процес приєднання до Європейського Союзу вимагає відповідності країни-кандидата Копенгагенським критеріям, які охоплюють три основні аспекти. Політичні критерії передбачають стабільність інститутів, що забезпечують демократію, верховенство права, дотримання прав людини та захист прав меншин. Економічні критерії включають наявність ефективної ринкової економіки та здатність протистояти конкурентному тиску в межах ЄС. Критерії набуття членства визначають готовність країни виконувати зобов'язання, що випливають з членства, зокрема дотримання цілей політичного, економічного та валютного союзу.

5. Відносини України та ЄС до початку 2025 р. пройшли три основних етапів еволюції, набувши стратегічного значення для обох сторін.

Відповідність соціальних показників України стандартам ЄС переважно не спостерігається за наступними чинниками: рівень безробіття 9,7% при середньому рівні ЄС - 6%; середня тривалість життя 71 рік при європейському рівні 81 рік; рівень бідності (менше \$5,5 на день) 24% при середньому <5%; рівень соціального захисту - низький/обмежений; рівень освіти (вища освіта серед населення 25–64 років) 26% при середньому 30–40%; рівень охорони здоров'я (кількість лікарів на 1 тис. осіб) 2,9 при оптимальному рівні 3,8.

6. Європейський Союз залишається основним торговельним партнером України. За даними 2024 року, частка ЄС у зовнішньоторговельному обігу України перевищує 40%. Найбільшими партнерами є Німеччина, Польща, Італія, Угорщина, Нідерланди та Румунія. Досвід інших країн свідчить, що у державах, які стали членами ЄС, середня частка ЄС в експорті на момент вступу становила 60%, а в імпорті – 57%

7. Україна продовжує імплементацію реформ, спрямованих на зміцнення демократії, верховенства права та захисту прав людини. Відзначається прогрес у боротьбі з корупцією через реформування судової системи та діяльність антикорупційних органів. Успіхи у децентралізації сприяли підвищенню ефективності місцевого самоврядування.

8. Україна демонструє поступове відновлення економіки після наслідків війни. Зростання ВВП залишається позитивним, однак залежить від макрофінансової допомоги ЄС та міжнародних фінансових організацій. Номінальний ВВП (млрд. грн..) складав 7 658,7 у 2023 році, у 2024 році вже 8 700,0. Номінальний ВВП на душу населення (грн) у 2023 році - 180 000, у 2024 - ~204 700. Інфляція стабілізувалася, але залишається на високому рівні.

9. Україна покращує бізнес-клімат та приведенням законодавства у відповідність до норм ЄС. Соціальна політика спрямована на підтримку внутрішньо переміщених осіб, інтеграцію ветеранів війни та підвищення рівня соціального захисту. Україна продовжує адаптацію законодавства до стандартів ЄС у сфері охорони здоров'я, освіти та трудових відносин.

Україна продовжує реалізацію дорожньої карти інтеграції до Європейського Союзу в межах статусу країни-кандидата. Основні напрями виконання включають адаптацію законодавства, реформування державних інститутів і гармонізацію

економічної політики з нормами ЄС. Україна активізувала імплементацію євроінтеграційних реформ, особливо у сфері правосуддя, боротьби з корупцією та зміцнення демократичних інституцій. Триває удосконалення виборчого законодавства та реформа правоохоронних органів відповідно до рекомендацій ЄС.

10. PEST-аналіз макросередовища України в контексті вступу до ЄС (за 2024 рік) за категоріями політичних, економічних соціальних, технологічних чинників визначив збереження курсу на ЄС попри війну, позитивну динаміку, але з необхідністю фінансової стабілізації, високий людський потенціал і довіру до курсу на ЄС, регіональний успіх у сфері цифрової трансформації.

11. Таким чином, Україна продовжує активну інтеграцію в ЄС, проте залишається низка викликів, пов'язаних із необхідністю завершення реформ та забезпеченням стійкості економіки. З точки зору керованості, процес інтеграції повинен мати обґрунтовані межі. Адже економічний зміст розширення полягає у включенні нових елементів до вже сформованої системи та їх ефективній взаємодії для її подальшого розвитку.

12. Серед факторів, що сприяють розвитку інтеграційних процесів, можна виділити: глобалізацію господарському життю суспільства, міжнародний поділ праці, підвищення відкритості національних економік, а також розвиток і вдосконалювання наукотехнічних досягнень і багато чого іншого.

13. До позитивних наслідків вступу України до Європейського Союзу можна віднести такі вигоди:

- Політичні вигоди: участь у системі Європейської колективної безпеки та забезпечення, завдяки цьому, територіальної цілісності України;

- Економічні вигоди: досягнення макроекономічної стабільності, розширення ринків збуту українських товарів, залучення додаткових інвестицій в економіку України, надання субсидій для відновлення занепалого сільського господарства, зниження митних тарифів і отримання позитивного торговельного балансу;

- Соціальні переваги: посилений механізм захисту прав людини завдяки інституціям ЄС, відкриття кордонів для вільного пересування громадян, розширення можливостей у сфері освіти, працевлаштування та туризму, а також підвищення рівня життя населення.

- Культурні (ідеологічні) переваги: доступ до широкого спектра інформаційних ресурсів ЄС.

14. Окрім цього, слід виділити основні позитивні аспекти вступу України до Європейського Союзу:

- Політичні переваги: зміцнення стабільності політичної системи, приведення національного законодавства у відповідність із правовими нормами ЄС, реформування судової системи.

- Економічні переваги: підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, впровадження європейських стандартів у виробництві, зростання конкурентоспроможності національних підприємств.

- Соціальні переваги: утвердження середнього класу, реформи в галузі освіти, охорони здоров'я та соціального захисту.

- Ідеологічні переваги: популяризація української культури серед країн ЄС.

15. Можливі негативні наслідки вступу України до ЄС включають такі ризики: політичні загрози: ймовірність залучення України до цивілізаційного конфлікту між Західним світом та мусульманськими країнами; економічні загрози: ймовірне перенесення до України екологічно шкідливих виробництв ; соціальні загрози: загострення демографічної кризи, проблеми нелегальної міграції та відпливу кваліфікованих кадрів за кордон; культурні (ідеологічні) загрози: можливе зниження рівня духовності.

16. Окрім загроз, варто також виокремити певні недоліки інтеграції України до ЄС: часткова втрата державного суверенітету, невизначеність подальшої стратегії розвитку ЄС, погіршення взаємин із країнами СНД та іншими партнерами; зниження конкурентоспроможності окремих секторів економіки, складність адаптації до європейського рівня цін; можливе ускладнення візового режиму з країнами Східної Європи; ризик розмивання національної самобутності України.

17. Усе зазначене вище дозволяє зробити висновок, що європейська інтеграція є динамічним і безперервним процесом удосконалення національного законодавства відповідно до політичних, соціальних і фінансово-економічних змін. Вона базується на усталених стандартах забезпечення миру, безпеки та раціонального використання ресурсів у межах «єдиного простору» європейської цивілізації. Прагнення України стати повноправним членом ЄС бере початок ще з моменту проголошення незалежності та триває до сьогодні. Вступ України до Європейського Союзу загалом відповідає її національним інтересам за умови комплексного та об'єктивного аналізу факторів інтеграції, їхнього впливу на політичну, економічну, соціальну та культурну (ідеологічну) сфери держави, а також розробки власної стратегії дій у межах, що не суперечитимуть членству України в ЄС. Наразі в Україні залишається невирішеною низка проблемних питань у майже всіх сферах, що, своєю чергою, ускладнює впровадження суспільних і економічних цінностей Європейського Союзу.

АНОТАЦІЯ

Бабанська С., «ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ОТРИМАННЯ СТАТУСУ КРАЇНИ-КАНДИДАТА НА ВСТУП». Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». – Одеський національний економічний університет. – Одеса 2025 р.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є особливості інтеграції України до Європейського союзу в контексті отримання статусу країни-кандидата на вступ.

У роботі розглядаються теоретичні підходи до сутності міжнародної економічної інтеграції, зокрема аналізуються критерії та фактори, що визначають відповідність України вимогам вступу до Європейського Союзу. Значну увагу приділено дослідженню Маастрихтських та Копенгагенських критеріїв як основи оцінки готовності країни до євроінтеграції.

Проаналізовано сучасний стан економіко-політичного та соціального середовища України, його відповідність критеріям вступу до ЄС, а також

особливості виконання дорожньої карти інтеграції в умовах статусу країни-кандидата. Визначено основні виклики, які стоять перед Україною на шляху до ЄС, а також запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів відповідності критеріям.

Сформульовано перспективи членства України в Європейському Союзі з урахуванням зовнішньоекономічних, політичних і правових чинників.

Ключові слова: євроінтеграція, Європейський Союз, країна-кандидат, Маастрихтські критерії, Копенгагенські критерії, міжнародна економічна інтеграція, зовнішньоекономічна політика України.

ABSTRACT

Babanska S., “CHALLENGES AND PROSPECTS OF UKRAINE’S INTEGRATION INTO THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF OBTAINING CANDIDATE COUNTRY STATUS”. Qualification thesis for the Master’s degree in specialty 292 “International Economic Relations” under the educational program “International Economic Relations”. – Odesa National Economic University. – Odesa, 2025.

The qualification thesis consists of three chapters. The object of the study is the research is the peculiarities of Ukraine’s integration into the European Union in the context of obtaining the status of a candidate country for accession..

The paper explores theoretical approaches to the essence of international economic integration, particularly analyzing the criteria and factors determining Ukraine’s compliance with the requirements for accession to the European Union. Considerable attention is paid to the study of the Maastricht and Copenhagen criteria as a basis for assessing the country’s readiness for EU integration.

The current state of Ukraine’s economic, political, and social environment and its compliance with EU accession criteria is analyzed, along with the specifics of implementing the integration roadmap under candidate country status. Key challenges facing Ukraine on its path to the EU are identified, and practical recommendations for improving the mechanisms of compliance are proposed.

The prospects of Ukraine’s membership in the European Union are outlined, taking into account external economic, political, and legal factors.

Key words: EU integration, European Union, candidate country, Maastricht criteria, Copenhagen criteria, international economic integration, Ukraine’s foreign economic policy.